

СХІД NOW

№23 (41)
грудень
2024

БЕЗОПЛАТНО

РЕДАКЦІЙНЕ

ПО ВІРІ НАШІЙ

Ох, це січневе «післясвят»! Ніби й перепочили нівроку, а бадьорість чомусь не з'явилася. Навпаки. Навкруги зимно і темно, ще й новини не радують. А плани, що ми намріяли на цей рік, самі себе не втілять – треба повертатися до поточного режиму та починати сумлінно працювати. Тут тобі й стрес. Ніби їх без того замало...

Психологам відомо, що післясвяткова депресія дуже підступна, адже дійсно здатна розбуджувати хронічні стресові розлади. Це виснажує інколи навіть без очевидних причин. І ось вже будь-яка ситуація збиває з пантелику і сприймається як трагедія.

Направду проблемою часто є не ситуація, а втрата віри у значимість своїх дій. Тоді й розв'язання – насамперед у тому, аби повернути впевненість і знову повірити в себе. Як не дивно – це навичка, і її можна натренувати (як каже молодь – прокачати).

Переставити меблі у хаті, придумати меню на тиждень, розписати план роботи до кінця місяця і щодня викреслювати виконані пункти – ну і як це допоможе, коли відчуваєшся повним нулем? Але ж головне тут не те, до чого будуть застосовані ваші дії. Головне – формула «я обираю, що мені робити, я вирішую – як, і я це роблю». Коли такий спосіб мислення стає звичкою, повертається віра: я щось можу, я можу і більше, я точно не нуль.

Бажаємо вам, любі читачі, ніколи не зневірюватися і невпинно зміцнювати повагу до себе. А ми будемо вірити, що здатні подолати будь-які перешкоди на шляху до вас, і чекати зворотного зв'язку на редакційну пошту eastnowred@gmail.com або через сайт shidnow.com.ua.

Разом ми зможемо більше!

Фото: Ірина ГОРБАСЬОВА

ЦІКАВЕ

Волонтера Миколу Саєнка у Краматорську та околицях знають як «Діда Мороза». Він носить густу сиву бороду, а на зустріч із дітьми навіть влітку вдягає впізнаваний всіма червоний ковпак. Він привозить дітям солодощі та іграшки, а напередодні Різдва та Нового року влаштовує святкові заходи. Справжній Санта Клаус. Тільки резиденція його знаходиться не десь за полярним колом у Лапландії, а в звичайній «хрущовці» в спальному районі міста.

ВСЕ НЕДАРЕМНО

Колись у цій квартирі він мешкав із родиною. Після обстрілу, що стався минулого року, вона стала непридатною для проживання, і тепер тут склад створеної ним громадської організації «Футурама». Сюди мало не щодня приходять місцеві жителі та переселенці, щоб отримати необхідні продукти, дитяче харчування, гігієну, ліки, одяг.

Ще команда волонтерів опікується людьми похилого віку, забезпечуючи їх інвалідними візками, милицями та іншими допоміжними засобами, а також розвозять гуманітарку жителям прифронтових районів і допомага-

ють евакуюватися звідти. За майже три роки великої війни Микола об'їздив десятки містечок і селищ Донеччини та сусідньої Харківщини.

Волонтерська історія Миколи розпочалася на початку повномасштабного вторгнення – до нього почали звертатися знайомі з проханням допомогти виїхати. А потім і знайомі знайомих...

– Вивозив тоді все – квартири, маленькі бізнеси: перукарні, ресторанчики. І помітив таку річ: майже за два тижні від початку війни з регіону виїхали, в основному, молоді та дієздатні люди. Залишалися ті, що з незахищених

верств населення, і дуже багато літніх людей. А ще ж все й закриватися почало: магазини, аптеки. А літнім людям що потрібно в першу чергу? Вони ж майже всі з хронічними захворюваннями... Ліки. А їх вже не можна було купити. А якщо і продавалися, то за дуже дорогими цінами. І я подумав, що щось з цим треба робити, – розповідає Микола.

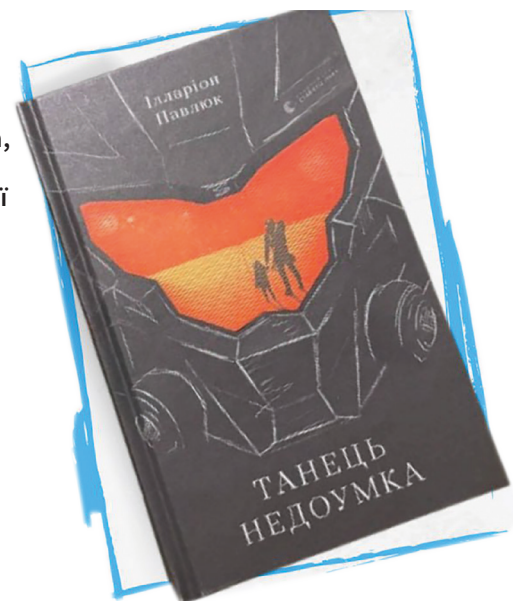
Тоді він почав привозити з «великої землі» у прифронтові міста медикаменти на замовлення. З часом познайомився з іншими волонтерами та представниками благодійних і гуманітарних організацій. ▶

Закінчення на стор.4

ЧИТОМЕ

КНИЖКОВИЙ РОЗІГРАШ

Переможницею Різдвяного розіграшу від «Схід NOW» стала Інна Брюховецька, до неї їде книга Євгенії Кузнецової «Спитайте Мієчку». А в новому році редакція оголошує новий книжковий розіграш, і можливо, цього разу пощастить саме вам? Оголошення переможця відбудеться 22 січня, на День Соборності та Свободи України.

За проханням читачів розігруємо вже другий бестселер Ілларіона Павлюка – науково-фантастичний роман «Танець недоумка». Дуже він вам полюбився, цей автор, якого називають українським Стівеном Кінгом, і який наразі боронить країну в лавах ЗСУ.

Космічний біолог Гіль, за плечима якого чимало військових операцій, переживає не найкращі часи: безробіття, безгрошів'я, сім'я на межі розлучення, ще й висока ймовірність, що проявиться спадкова генетична хвороба, в якій швидка смерть – це чи не найкращий фінал. І ось неочікувано з'являється пропозиція роботи, яка, здавалося б, вирішує всі проблеми одночасно: наукова експедиція на далеку планету. Хороші гроші, медична страховка, мінімальні ризики. Чи виявиться рішення летіти, до якого підштовхує страх, правильним?

Для участі в розіграші треба всього лише підписатися на нашу фейсбук-сторінку facebook.com/shid.now/ і слідкувати за інформацією у стрічці.

ВАЖЛИВЕ

ІСТОРІЇ ПОРЯТКУ

Буч – дорослий собака бійцівської породи, його знайшли під завалами у Бахмуті. Через опіки, численні поранення та травми пес погано ходив. Буча врятували та вивезли до Харкова. Звідти його забрала нова господарка. Жінка зважилася на це після перегляду відео про його історію. Нині Буч поступово адаптується до мирного життя, хоча й досі відчуває психологічні наслідки пережитого.

– Це добрий, лагідний пес, але з характером та сумним і темним минулим. Тому що він пережив багато страшного – найзапекліші часи в Бахмуті, – зазначає режисерка Марія Дергачова.

Тварини, як і люди, переживають війну по-своєму, каже представниця ГО «Порятунок тварин Харків» Ярина Вінтонюк. Вони втрачають своїх господарів, місце проживання, іноді залишаються на руїнах будинків, чекаючи на людей, яких вже немає. Постійні обстріли, відсутність їжі та води інколи штовхають їх до екстремальних дій: їсти землю чи власний послід. Організм тварин переходить у режим виживання, імунна система слабшає, починаються хвороби.

– Навіть порятунок – це додатковий стрес для тварин. Вони бояться людей, машин, нових умов у притулках. Відновлення таких тварин може займати дні або навіть тижні. Наприклад, іноді нам доводиться годувати їх через шприц м'яким кормом, поки не відновляться їхні шлунково-кишкові функції, – пояснює Ярина.

У фільмі розповідаються історії п'яти врятованих тварин, хоча на рахунок харківської команди з початку повномасштабного вторгнення їх вже понад 20 тисяч.

Восени цього року під Покровськом команда порятунку отримала виклик від військових, які знайшли собаку на ім'я Ізольда. Вона потрапила в аварію, отримала відкритий перелом лапи та не могла ходити. Українські захисники дбали про неї, оскільки Ізольда ще й годувала щенят, але її стан вимагав термінової допомоги. На зворотньому шляху евакуаційний екіпаж потрапив під обстріл дрона на трасі. Ворожий снаряд розірвався поруч із машиною. Дивом тварини та волонтери вижили – сховалися в лісосмузі, автівка ж далі їхати не змогла, звідти усіх забрав інший екіпаж.

Ізольда з цуценятами

НЕВІДИМИ ЖЕРТВИ

2025 року вийде фільм «Заручники війни» – історії порятунку тварин з-під обстрілів

З моменту початку повномасштабного вторгнення тварини стали невидимими жертвами російської агресії, а притулки для чотирилапих знайд – справжніми осередками виживання. Про це йдеться в повнометражному документальному фільмі «Заручники війни», вихід якого планується 2025 року. Стрічка режисерки Марії Дергачової – це також про людяність: харківські волонтери й нині продовжують евакуювати тварин з прифронтових територій, даючи їм другий шанс на життя в Україні та за кордоном.

Марія Дергачова

Ярина Вінтонюк

– Зараз Ізольда перебуває у клініці. Попри важкий стан, вона продовжує годувати своїх цуценят. Лікарі намагаються стабілізувати її здоров'я і вирішують, чи є шанс врятувати лапку, або ж необхідна ампутація, – переказує історію Ярина Вінтонюк.

Серед врятованих не тільки коти та собаки – різноманітні тварини: кози, коні, папуги і навіть варани. Одним з «екзотичних» випадків був порятунок 20-ти морських свинок. Доводилося волонтерам евакуювати й корову. Оскільки для транспортування великих тварин потрібно

Евакуація кози

спеціальне обладнання та транспорт, команді довелося шукати причіп.

Навесні 2023 року в Костянтинівці команда волонтерів отримала зовсім незвичайну заявку – власник зоомагазину просив забрати рідкісних декоративних риб з міста, де посилювалися обстріли.

– У них були риби з усього світу, вони дуже любили цю справу. Це складно – транспортувати риб із Донеччини до

Харкова так, щоб вони вижили. Але ми взяли за це, – згадує Ярина.

То були великі акваріумні риби, розміром із долоню і більше. Рятувальники перевезли їх у спеціальних ємностях із водою – маленьких риб у пакетах, а для великих створили резервуари із водою та киснем на піддонах.

– Після евакуації через стрес вони не їли першу добу, збивалися до купи, не рухалися по акваріуму. І тільки потім, коли

зрозуміли, що небезпека минула, почали освоювати простір, їсти. І це для нас був ще один приклад, що все живе відчуває оцю війну, – каже Ярина.

Часів Яр, Сіверськ, Костянтинівка, Покровськ, Мирноград – міста Донеччини, куди нині їздить команда порятунку. Активно вона працює також на Харківщині. На їхньому рахунку чимало знайд і з Луганщини та Херсонщини після підриву Каховської ГЕС.

ВАЖЛИВЕ

– Заявки, коли люди не хочуть, але вимушені віддати своїх тварин на прилаштування іншим – це найболючіше бачити. Тому що вони виїжджають і не можуть забрати їх з собою: з тваринами не дозволяють жити в гуртожитках, квартири їм рідше здають. Люди ридають, коли прощаються з улюбленцями, – розповідає Марія Дергачова.

Хоча й не заперечує, що є категорія людей, які безвідповідально залишають тварин, зокрема собак на ланцюгу, позбавляючи їх шансу на порятунок.

ЗАРУЧНИКИ ВІЙНИ

– Фільм – це ще один доказ злочинів росіян, які вони скоюють проти всього живого, – акцентує Марія Дергачова.

Окрім історій чотирилапих, документальний фільм «Заручники війни» розповідає про надзвичайні зусилля українців, які під час повномасштабного

Часів Яр

Куп'янськ

я, як ніхто інший, знаю, як розповісти цю тему. І це мені щиро болить, не просто як режисерці відстороненій, яка хоче розказати про когось, а це така особиста історія, яку я хочу втілити в цьому фільмі, – каже Марія Дергачова.

Руки у неї вкриті слідами від «виробничих травм» – це шрами від подряпин та укусів. Часто налякані собаки чи коти чинять опір. Але Марія запевняє, що ласки та любові від тварин отримує набагато більше.

– Мені легше величезного алабая вивезти, ніж маленького котика. Звісно, що тварини часто бувають агресивними – навколо лунають вибухи, їх за-

лишили напризволяще, й тут приходять якісь невідомі люди, намагаються їх кудись заплхнути... Тобто їм важко пояснити, що ми хочемо їх урятувати. Дуже часто тварини голодні, залишені на багато днів без їжі, води – а відтак самі виходять на голоси. Буває по-різному...

Проект отримав підтримку від Українського культурного фонду, House of Europe та Docs/Help. Очікується, що прем'єра стрічки відбудеться у 2025 році, а участь у великих міжнародних кінофестивалях стане важливим кроком для поширення інформації про необхідність захисту тварин та екоцид, який спричиняє війна в Україні.

 Евакуація тварин:
(095) 478 88 78,
animal.rescue.kh@gmail.com.

Контактний номер для «всиновлення» тварин в Україні:
+38 (099) 041 67 03 (WhatsApp / Viber / Telegram), за кордоном:
+38 (095) 102 13 35.

вторгнення ризикували своїм життям, аби врятувати тварин, які опинилися в небезпеці. Зйомки фільму розпочалися у квітні 2022-го – через тиждень після звільнення Київської області від росіян.

Загальний хронометраж документальної стрічки – до 70 хвилин. Наразі він на стадії монтажу. Складатиметься з трьох частин: «Окупація», «Евакуація» та «Адопція». Як зазначила режисерка, зняти його увесь на професійну камеру не було можливості, оскільки не завжди можна з технікою дістатися до місця подій, зокрема через небез-

пеку. Тому зазвичай це такий мікс – основна історія знята на камеру з оператором, але також використані кадри з телефонів та GoPro.

У частині стрічки про евакуацію йдеться якраз про організацію «Порятунок тварин Харків» та волонтерів, які рятують тварин, вивозять їх із найзапекліших районів з-під обстрілів. А також про людей, які зголосилися прийняти у себе врятованих чотирилапих та дати їм нову домівку.

– Це наполовину моя волонтерська історія. Я зараз продовжую їздити з порятунком тваринної евакуації. Тому

ВОЛОНТЕРИ НА ПЕРЕДОВІЙ

Організація «Порятунок тварин Харків» почала працювати 2016 року, розповідає Ярина Вінтонюк. Команда запустила гарячу лінію й самостійно вчилася рятувати котів та собак із найрізноманітніших ситуацій. Щороку їм вдавалося допомогти близько тисячі «хвостатикам».

Ситуація кардинально змінилася після повномасштабного вторгнення. Команда почала отримувати дзвінки з усіх регіонів, що опинилися під обстрілами – Луганщини, Донеччини, Харківщини. У найбільш «гарячих» точках люди евакуювалися, але не всі могли забрати з собою тварин.

– У нас є сотні історій, коли люди лишаються в небезпеці, бо не можуть забра-

ти з собою улюбленців. Один дідусь, що мешкав на лінії фронту, відмовлявся евакуюватися через своїх 20 собак і котів. «Як я можу їх покинути? – казав. – Вони ж як діти. Куди їх у клітки? Вони там не виживуть». Команда розуміла, що, поки вони не евакуюють його тварин, дідусь не покине небезпечне місце. Врешті всіх вдалося вивезти, – розповідає волонтерка.

Вона каже, що роботу команди не можна назвати волонтерством у класичному розумінні – це місяць 24/7, що поєднує евакуацію тварин із зони бойових дій, лікування в клініці, реабілітацію, створення тимчасового притулку для врятованих, повернення тварин у сім'ї та адопція до родин.

– Зараз під нашою опікою в Харкові близько 1800 тварин. Ми будемо вольєри європейського зразка, карантинну зону для новоприбулих тварин. Там також є місця для сільських тварин: коней, кіз. Це все фінансується коштом партнерів та донатів, – зазначає Ярина.

Хепіендом для врятованих собак та кішок вважається варіант, коли для них знаходиться новий господар, переконана волонтерка.

– Є випадки, коли тварини з серйозними психологічними проблемами, які нікого до себе не підпускали, вже через добу ставали довірливими й щасливими у нових сім'ях. Усиновлення зараз має особливий сенс – це не просто «взяти милого котика чи собаку», це шанс врятувати життя. **CN**

Людмила ШЕЙКО
Фото: Марія Дергачова

ЦІКАВЕ

Закінчення. Початок на стор. 1

Через те, що він наважувався відвідувати найнебезпечніші на той момент населені пункти – Бахмут, Сіверськ, Курахове, Лиман – вони передавали з ним туди продукти, медичні засоби та предмети першої потреби. Згодом Микола почав сам відшукувати такі організації, що могли б допомогти буржуйками, генераторами та іншим приладдям людям, які залишилися у містах із повністю знищеною інфраструктурою.

Одного разу хлопці з київської організації «Згряя» дали мені дитяче харчування та підгузки. Я питаю: куди ж мені їх дівати? І вони кажуть: «Ви знайдете». А я тоді найчастіше у Бахмуті бував – там люди вже не час від часу ховалися, а постійно жили у підвалах через повсякчасні обстріли. Які там можуть бути маленькі діти? Але робити нічого, забрав все та поїхав у Бахмут шукати, кому це роздати. І знаєте, я в шоці був, скільки там виявилось дітей! Я до того навіть уявити не міг, що хтось може добровільно залишатися у таких умовах з дітьми. Та хлопці праві були – все роздав, – згадує Микола.

Побачене там сильно його вразило. Ситуація погіршувалася з кожним днем, не всі перевізники погоджувалися туди їздити. І Микола зрозумів, що далі буде ще гірше. Відтоді у кожний свій приїзд він спеціально їздив вулицями та розшукував з-поміж зруйнованих будівель підвали, де переховувалися жителі, щоб вмовити їх виїхати разом з ним.

Потім познайомився з одним ДСНС-ником, який працював по Бахмуту. Він мені почав підказувати, де саме можуть перебувати родини з дітьми. Я привозив їм допомогу та намагався переконати виїхати. І дуже багато було тих, хто відмовлявся – з різних причин. Хтось не міг покинути бабусь і дідусів. Хтось через те, що немає грошей в іншому місті винаймати житло. Хтось просто сподівався, що все скоро мине. Так і казали: «Ми віримо в ЗСУ. Все це закінчиться. Ми пере чекаємо». Доводилося буквально молити людей, щоб хоча б заради дітей виїжджали. Бо не можна, щоб діти все це бачили. Ми й так щодня втрачаємо наших людей. А діти... Діти – це наше майбутнє, їх треба рятувати.

Микола наводить випадок, коли юначка погодилася виїхати тільки після того, як він, буквально, поклявся вивезти її стареньку бабусю. У цієї дівчини на руках від осколкового поранення помер батько. Тяжко поранена мати, на щастя, вижила завдяки тому, що медикам вчасно вдалося її евакуювати. Попри всі пережиті жахи дівчина залишалася у Бахмуті, адже її бабуся категорично відмовлялася виїжджати. Однак як тільки-но онука виїхала, Микола все ж таки вмовив евакуюватися і її бабусю.

Ще одного разу він домовився з батьками дівчинки-підлітка, що ті вивезуть доньку з Бахмуту в обмін на те, що Микола вивезе їхню корову. Зараз він сміється, згадуючи той випадок. Каже, що корова попала на перші шпальги відомого видання – того дня з ним випад-

ВСЕ НЕДАРЕМНО

ково перетнулися репортери. І тепер усі пам'ятають про ту корову. Але чомусь не про дітей. А йому та іншим волонтерам тоді вдалося вивезти з Бахмута близько 40 дітей.

Тепер Микола возить гуманітарну допомогу вже до Покровського району. І якщо раніше небажання людей евакуюватися його обурювало, зараз він ставиться до цього спокійніше.

Люди різні. У кожного свої уявлення, свої очікування і свої надії, що все налагодиться. На жаль, у більшості випадків ці надії виявляються марними. Я навіть сварився колись з людьми, намагаючись їх переконати в необхідності виїжджати. Але вони просто не наважуються прийняти рішення залишити все набуте. Все це я вже проходив сто разів. І хоч би що я їм не говорив: що немає чого чекати, що кожного дня все буде ставати гірше та гірше – бо я знаю, я все це бачив раніше в інших місцях – це не надто переконує. Бо вони, мабуть, не усвідомлюють

всієї небезпеки, вони не бачили того, що бачив я. Я це розумію. У таких випадках я просто залишаю свій номер, щоб коли вони наважаться, зателефонували мені. І все, – каже Микола.

Та додає, що доволі часто, коли все ж таки до нього телефонують, він вже не може допомогти. Адже коли безпекова ситуація ускладнюється, там починають працювати спеціальні евакуаційні групи рятувальників. І звичайному волонтеру на мікроавтобусі вже неможливо туди дістатися.

Основний напрямок діяльності організації «Футурама» задають саме ті перші враження Миколи від поїздок в обстрілюваний Бахмут – допомога дітям у наближених до лінії фронту зонах. Волонтери возять туди речі першої необхідності для дітей і вагітних жінок, допомагають знайти житло у Краматорську тим, кого вивозять. Також «Футурама» допомагає багатодітним родинам і родинам з дітьми-інвалідами – за підтримки гуманітарних організацій надає їм господарчі приладдя та побутову техніку.

Коли ми тільки починали як організація працювати, я сказав своїм дівчатам та хлопцям, що у нас немає чужих дітей. Так, на жаль, ми не можемо допомогти всім дітям, всіх обігріти, всіх захистити. Втім маємо допомогти тим, кому зможемо. Наша робота полягає в тому, щоб хоч трохи нівелювати все те, через що їм доводиться проходити зараз, – каже Микола.

Саме це розуміння можливості допомогти хоча б деяким дітям, напевно, дає йому та його команді сили продовжувати працювати. Він зізнається, що важко щодня стикатися з людською бідною та бачити дітей, яких їхні батьки не можуть порадувати навіть цукеркою. Він і сам не знає, звідки бере сили щодня продовжувати свою діяльність.

Буває, добу не їж, не спиш і не хочеться – просто прийшов до дому і впав виснажений. А потім з'їздив на зустріч з дітками (особливо під Новий рік в нас багато таких заходів) – і зарядився. Бо кожна дитяча емоція – вона важлива. Вона передається. І приходить розуміння, що все це недаремно.

НАДИХАЮЧЕ

34-річний мешканець Краматорська Яків Омельченко раніше працював на заводі, потім – водієм у приватній компанії. Влітку 2022 року долучився до лав ЗСУ. Коли після поранення був комісований, вирішив кардинально змінити життя – відкрити кав'ярню в Дніпрі, не маючи до того жодного досвіду з готування кави та ведення власного бізнесу.

Так само Яків не мав досвіду строкової військової служби, коли прийшов до військового командування у червні 2022 року. Служив у 81-й аеромобільній бригаді штурмовиком. Перше тяжке поранення отримав під Богородичним. Осколкове поранення в голову, перебіта барабанна перетинка. Лікували по всій країні, півтори місяці возили по різних шпиталях. Потім – знов на передову. Воював під Сіверськом та Білогорівкою, знову отримав поранення і контузію. Після першого поранення залишився в голові осколок, тож у квітні 2023-го Якова комісували.

Розпочинати життя наново ветеран вирішив із власної справи. Він розумів, що в прифронтовому Краматорську розпочинати бізнес ризиковано, тому зупинився на Дніпрі.

– Саме у Дніпро я приїхав після того, як комісували, встиг попрацювати водієм та трохи познайомитись з містом. До того ж, до Дніпра переїхали мої родичі. Та й до батьків, які поки залишаються вдома, в Краматорську, недалеко, – пояснює свій вибір Яків Омельченко.

Яків розглядав декілька варіантів, чим би зайнятися – серед тих, про які міркував, були автомаїстерня, більярдний клуб або кавовий автомат з самообслуговуванням. Урешті-решт зупинився на відкритті власної кав'ярні.

Завдяки державній грантовій програмі від Українського ветеранського фонду ветеран отримав гроші на відкриття закладу харчування. Разом із бухгалтером подали необхідні документи через «Дію», потім була співбесіда з працівниками Державної служби зайнятості в онлайн-режимі, і Якову затвердили виділення гранту у 500 тисяч гривень.

Ці гроші були спрямовані на придбання професійної кавомашини та обладнання для приготування хотдогів, бургерів та картоплі-фрі, послуги з реклами та оренду приміщення на шість місяців.

Шукаючи містечко для кав'ярні, Яків спочатку думав облаштуватися на автовокзалі, де зазвичай багато людей поспішають у дорогу, тож заходили б на каву та швидку їжу. Але з тим місцем не склалося. Приміщення під «ветеранський» бізнес запропонувала власниця вже працюючої кав'ярні, яка вирішила виїхати з країни. І хоча поруч декілька схожих закладів, сусідство з конкурентами Якова не злякало. Зробивши мінімальний обсяг необхідних робіт, 17 жовтня він відкрив двері своєї кав'ярні для відвідувачів.

Чоловік самостійно налаштував обладнання, самотужки варить каву. Поки йому допомагає знайома, з часом влас-

ВЕТЕРАНСЬКА КАВА

ник кав'ярні має намір взяти на роботу двох працівників.

– Усьому довелося вчитись по ходу справи. Вже готую хотдоги та бургери, смажу картоплю, скоро навчуся робити сирні палички і розширю асортимент. Якраз працюю над новим меню для закладу, – розповідає Яків.

Наразі в меню 11 видів кави, декілька видів молока до кави, а ще чай та какао. Відвідувачі рідко замовляють традиційне еспreso, частіше щось цікавеньке. Недалеко від кав'ярні є навчальні заклади, тож заходять на каву і студенти, й викладачі. Два столика на вулиці та два столика на чотирьох всередині – така місткість кав'ярні Якова. У теплі дні столики на вулиці були особливо популярними.

Серед планів підприємця – проводити акції та знайти свою «родзинку», аби зробити кав'ярню цікавішою для відвідувачів у порівнянні з конкурентами. **CN**

Олена АКУЛОВА

ГРАНТИ ДЛЯ ВЕТЕРАНІВ – СКІЛЬКИ ДАЮТЬ І ЯК ОТРИМАТИ

Грант на власну справу учасникам бойових дій, людям з інвалідністю внаслідок війни та членам їх сімей – це безповоротна, безпроцентна державна допомога фізичним особам та підприємцям, які відносяться до вказаних категорій осіб, на створення або розвиток власного бізнесу

Грантові гроші можна витратити на:

☑ меблі, обладнання та транспортні засоби для комерційного використання;

☑ ліцензійне програмне забезпечення – до 50% від загальної суми гранту;

☑ сировину, матеріали, товари та послуги, необхідні для реалізації бізнес-плану, а також на тварин або саджанці для створення ферм – до 70%;

☑ послуги з маркетингу та реклами – до 10%;

☑ оренду нежитлових приміщень або землі для комерційних і виробничих цілей – до 25%;

☑ оренду обладнання – до 30%;

☑ лізинг обладнання, крім власних транспортних засобів – до 50%;

☑ придбання франшизи.

Загальний розмір гранту може бути різним та залежить від кількості створених робочих місць:

☑ до 250 тис. грн. – створюється одне робоче місце,

☑ від 250 тис. до 500 тис. грн. – два робочих місця

☑ від 500 тис. до 1 млн грн. – чотири робочих місця, при цьому отримувач має бути зареєстрованим як ФОП не менше 12 місяців до моменту подання заяви на отримання гранту і має внести співфінансування за рахунок власних або кредитних коштів (30% вартості проєкту).

Грант надається через Державну службу зайнятості, а заявка з бізнес-планом – через портал «Дія». Консультації нададуть у найближчому відділенні Ощадбанку.

Коли Державний центр зайнятості схвалить заявку («Дія» сповістить про результат),

протягом 20-ти наступних робочих днів треба звернутися до Ощадбанку для відкриття рахунку та укладення угоди на отримання мікрогранту.

В угоді будуть прописані такі умови:

☑ створити зазначену кількість робочих місць протягом 6 місяців з моменту отримання грошей підписати з працівниками контракт мінімум на 6 років;

☑ проводити діяльність не менше 7 років;

☑ сплачувати податки.

Якщо зобов'язання перед державою не будуть виконані, доведеться повернути отриманий грант.

АКТУАЛЬНЕ

Війна залишила сотні тисяч українців без даху над головою: чиїсь будинки розбили окупанти, а хтось вимушено залишив захоплені росіянами населені пункти. Наразі держава розглядає різні варіанти, як забезпечити житлом внутрішньо переміщених осіб. Розкажемо про тих, кому пощастило скористуватися державними програмами.

Фото: Сергій ГОРБАТЕНКО

РОДИНА З ВОЛНОВАСЬКОГО РАЙОНУ ОТРИМАЛА СЕРТИФІКАТ НА НОВЕ ЖИТЛО

Прифронтове село Багатир знаходиться у Великоновосілківській громаді Волноваського району. Попри часті обстріли російських окупантів деякі мешканці з різних причин відмовлялися від евакуації та сподівалися на краще. Серед них була й родина Філахтових. Проте ніч з 18 на 19 вересня 2023 року більше не залишила для них вибору.

– Перший вибух вибив вікна, другий – обвалив дах. Це відбулося дуже швидко – ми навіть не встигли спустити-

З ЖИТЛОМ

Історії трьох родин з Донецької області, яким пощастило вирішити квартирне питання

Будинок Філахтових у Багатирі до 18 вересня 2023 року. Фото з особистого архіву пана Володимира

Знищений обстрілами будинок Філахтових. Фото з особистого архіву пана Володимира

ні, будинок охопив вогонь.

– Пожежа була настільки сильною, що все майно перетворилося на попіл... Всі наші документи та родинні альбоми були знищені полум'ям, – розповідає Володимир.

Після лікування і відновлення деяких документів подружжя вирішило боротися за новий дім. Ольга згадує, що хтось зі знайомих порадив їм подати заявку на отримання компенсації через «Дію», хоча ні-

хто з них не очікував значної допомоги.

– Збирати та подавати документи нам допомагала фахівчиня Великоновосілківської адміністрації Світлана Гноева, консультувала з усіх питань, і ми їй за це дуже вдячні. Документи відправляли електронною поштою. Ми думали, що дадуть 100-200 тисяч гривень, як отримували деякі наші односельці. Коли ж отримали у «Дію» сертифікат на понад 4 мільйони гривень, були просто вражені, – розповідає пані Ольга.

Жінка зазначає, що шукати новий будинок було складно, адже не всі продавці готові працювати за житловим сер-

тифікатом – більшість хотіли отримати оплату готівкою. Проте їм пощастило знайти дім у селі Пристроми на Київщині, який відповідав усім вимогам. Оформлення тривало кілька місяців через складнощі з документами, але з ними допоміг упоратися нотаріус. До нового дому подружжя заїхало у лютому 2024-го.

Новий будинок на Київщині Володимир та Ольга лагідно називають «чужбинускою», адже думками постійно вдома, на Донеччині.

– Мріємо повернутися, відвідати рідні місця та побачити рідні обличчя, – зізнаються вони.

Подружжя Філахтових має кілька важливих порад для тих, хто опинився у схожій ситуації.

– Перше, що можемо порадити – негайно звертайтеся до місцевих адміністрацій. Щойно дім постраждав – фіксуйте руйнування з комісією, адже без цього документу довести знищення майна буде важко. Друге – документи завжди мають бути під рукою. Ми втратили всі документи через пожежу. Якщо є можливість, зберігайте важливі папери в безпечному місці, а дублікати у хмарних сервісах. Третє – не відкладайте евакуацію. Якщо стає небезпечно – не чекайте. Забирайте родину та вирушайте в безпечне місце, – підсумовує Володимир.

СКОРИСТАЛИСЯ ПРОГРАМОЮ ДЛЯ ВІЙСЬКОВИХ: ІСТОРІЯ РОДИНИ З ГОРЛІВКИ

Анна (ім'я змінене на прохання героїні) та її родина евакуювалися з Горлівки ще 2014 року. З того часу вони були вимушені жити в орендованих квартирах, іноді в жахливих умовах. І лише у 2023-му змогли скористатися державною програмою компенсації за втрачене житло для ВПО, які захищали незалежність,

я встигла це зробити до 2014 року. 27 липня 2014 року я востаннє бачила свій рідний дім. Ми виїжджали поспіхом. Брала лише найнеобхідніше – документи, одяг, дитячі речі. Пам'ятаю, як плакав наш син, бо не міг зрозуміти, чому ми залишаємо улюблені іграшки та друзів, – пригадує Анна.

Сім'я опинилася на заході України та тимчасово оселилася в Тернополі. Потім жили у Маріуполі, Краматорську, Рівному...

У 2018 році почала діяти державна програма за постановою Кабінету Міністрів №280, яка передбачає компенсацію за пошкоджене або втрачене житло для переселенців-учасників бойових дій, які служили в АТО/ООС. Ця програма підходила родині, адже чоловік Анни та її вітчим на той час вже були військовослужбовцями, й зараз, у 2024 році, продовжують боронити Україну.

– Так як програма поширюється тільки на переселенців, які брали участь у бойових діях, необхідно було подати пакет документів, що підтверджують право на компенсацію. Основними умовами програми були статус ВПО, посвідчення УБД та участь в АТО/ООС, – каже Анна.

З 2018 року документи Анни та її матері були в черзі на отримання компенсації. Вже ні на що не сподівалися, жили разом в одній орендованій квартирі в Рівному. У Анни з чоловіком Віктором вже й народилася донечка Стефанія, аж поки 2023 року держава виділила фінансування на програму.

Через дев'ять років після втрати дому через російську окупацію героїня та її батьки отримали по 1 мільйону 860 тисяч гривень на родину. Ці кошти були перераховані на спеціальні банківські рахунки, з яких їх можна було використати виключно на придбання житла. ▶

Закінчення на стор.8

Анна у Горлівці

суверенітет та територіальну цілісність України.

– Ми звичайна родина, яка обмежувала себе в чомусь, власною копійкою працюючи збирала копійку до копійки, аби придбати житло у Горлівці. Мама купила свою квартиру ще за радянських часів, а

13-річний син Анни

ЮРИДИЧНЕ

**КОМПЕНСАЦІЯ.
АЛЕ НЕ ВСІМ**

Найбільш зрозумілим та прозорим алгоритмом забезпечення переселенців власним житлом є компенсаційні сертифікати за програмою «Відновлення». Сума, яку отримують власники зруйнованого житла, розраховується за спеціальною формулою, де закладений зокрема регіональний коефіцієнт.

Умови

Подати заяву на відшкодування зруйнованого майна можна через застосунок «Дія» чи у будь-якому ЦНАПі. За виділені гроші можна купити житло у будь-якому регіоні України, але при тому людина має нотаріально відмовитися від права на власність щодо своєї нерухомості.

Купувати можна житло на первинному та вторинному ринку, сертифікат дійсний п'ять років з моменту видачі, за один сертифікат можна купити одну квартиру чи будинок.

Ранжування у черзі відбувається автоматично в електронній системі: першими мають розглядати заяви від учасників бойових дій, людей з інвалідністю внаслідок бойових дій, сімей загиблих військових, багатодітних родин, людей з інвалідністю I та II груп тощо. Нещодавно внесли зміни до законів про компенсацію за пошкоджене майно та права ВПО, де йдеться про пріоритетність людей, які досягли пенсійного віку, мають дітей до шести років або виховують дітей без одного з батьків.

Обмеження

Не дадуть сертифікат, якщо людина має судимість за злочини проти держави чи перебуває в санкційному списку.

Також цей варіант поки не підходить для тих, чие житло було зруйновано до 24 лютого 2024 року, або знаходиться в окупації. Наразі рішення про виділення грошей затверджується тільки у випадку, коли власник має акт, оформлений комісією від органів місцевого самоврядування. Станом на зараз майже усі переселенці з Донеччини та Луганщини не мають таких актів. Виняток – кілька сертифікатів, які видані мешканцям Краматорська, Слов'янська, Дружківки, Покровська, де зберігається можливість обстежити житло та надати компенсацію.

Можливі рішення

19 грудня 2024 року Верховна Рада підтримала в цілому законопроект №11161, що спрямований на полегшення процесу отримання компенсації за зруйноване або пошкоджене житло для ВПО, які переїхали з територій, де ведуться бойові дії або тимчасово окуповані. Після підписання його президентом, планується спрощена процедура фіксування пошкодження там, де йдуть бойові дії або відбулася окупація, та прирівнення пошкодженого майна до зруйнованого на цих територіях. Це дозволить отримати компенсацію навіть без проведення обстеження.

Також усі переселенці можуть внести інформацію про знищене майно у міжнародний реєстр збитків – через Портал «Дія». Хоча станом на

Пошук місця для проживання є найгострішою проблемою для тих, хто змушений покинути свій дім через війну. Її мають розв'язувати й ті, хто з 2014 року переїхав з окупованої території, і ті, чий дім був зруйнований вже після початку повномасштабної війни. Щоб допомогти нашим читачам розібратися, які є варіанти вирішення житлового питання, ми звернулися за коментарями до юриста Владислава Чумака.

НЕМА ОСЕЛІ

Як Україна може забезпечити переселенців житлом

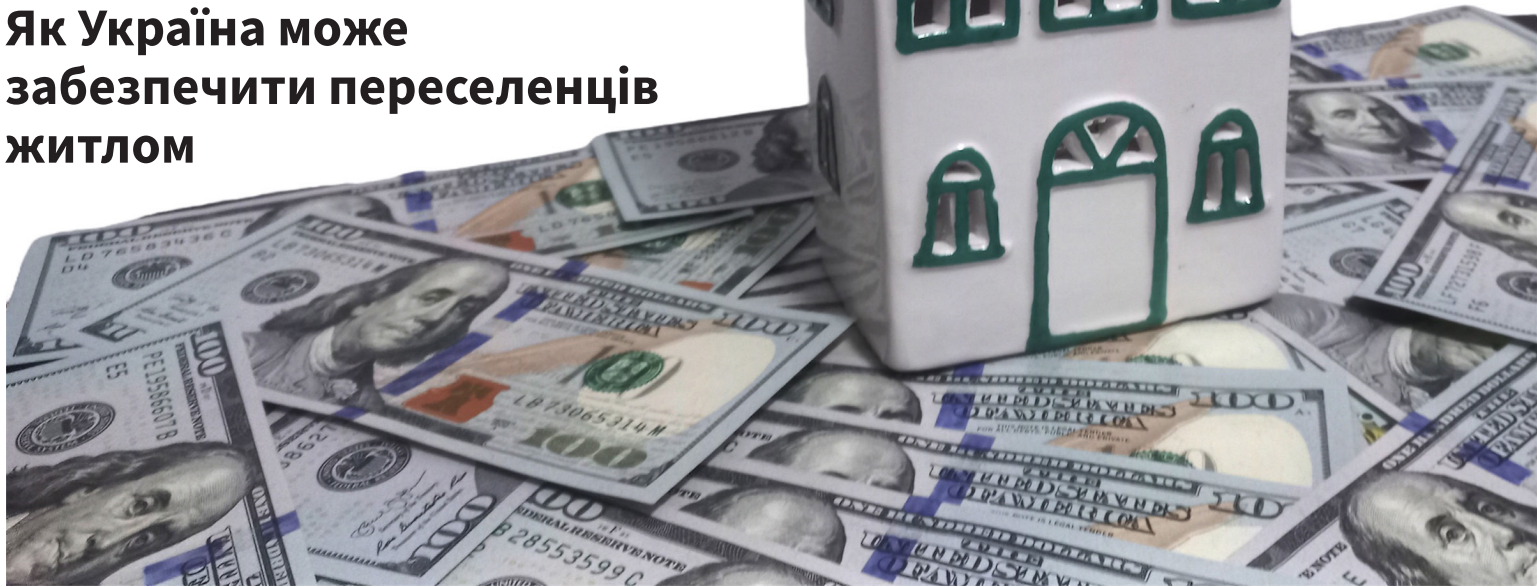

Фото: Ірина ГОРБАСЬОВА

Юрист Владислав Чумак

зараз не розроблений алгоритм компенсації за втрачене за цим реєстром.

**СОЦІАЛЬНЕ.
АЛЕ ЗА ЧЕРГОЮ****Умови**

Соціальне житло надається безоплатно з житлового фонду соціального призначення громадянам України на підставі договору найму на певний строк. Отримати таке житло зокрема можуть й переселенці, які не мають іншого місця для проживання на підконтрольній українській владі території або житло яких зруйновано (знищене) або пошкоджене до стану, що є непридатним для проживання.

Щоб стати на соціальний квартирний облік, треба пода-

ці черги в різних населених пунктах можуть рухатися з різною швидкістю, а в умовах неможливості поповнення фонду – майже не просуваються.

Можливі рішення

Якщо вас поставили на соціальний квартирний облік і соціальне житло може бути єдиним місцем проживання, за вашою письмовою заявою вам мають надати житлове приміщення у соціальному гуртожитку – на весь термін перебування на соціальному квартирному обліку. Також ви можете подати заяву, щоб вас поставили в іншу чергу – на квартирний облік людей, які потребують поліпшення житлових умов. Постанова на облік не є перешкодою для отримання пільгових кредитів на будівництво чи придбання житла за державними житловими програмами для окремих категорій громадян, визначених законодавством.

**ТИМЧАСОВЕ.
АЛЕ З ОБМЕЖЕННЯМИ****Умови**

Щоб отримати саме тимчасове житло, переселенцям не обов'язково ставати в чергу на соціальне. Спеціальна заява саме на цю допомогу подається до уповноваженого органу, де вони зареєстровані як переселенці. Рішення про взяття на облік громадян, що потребують житла для тимчасового проживання (або про відмову у взятті на такий облік) має бути протягом одного робочого дня після подання відповідної заяви.

Пріоритетність надання вираховується за допомогою системи балів: наприклад, багатодітним сім'ям нараховується 27 балів, а тим, де є особи пенсійного віку – 22 бали. Додаткові бали додають сім'ям чинних військовослужбовців,

загиблих (померлих) захисників і захисниць України, родинам з дітьми з інвалідністю тощо.

Обмеження

Як житло для тимчасового проживання можуть використовуватися різні приміщення: від «вагончиків» у модульних містечках до відремонтованих гуртожитків, колишніх приміщень лікарень чи закладів освіти. Деякі з них можуть не підходити, наприклад, для людей з інвалідністю, або бути незручними для забезпечення освітою дітей. Також складно передбачити, чи знайдеться швидко місце, до прикладу, для подружньої пари працездатного віку без будь-яких чинників пільговості в умовах дефіциту місць для тимчасового проживання.

І ще – у деяких випадках строк перебування у такому приміщенні обмежений: від кількох тижнів до року.

Можливі рішення

Щоб розширити пошук тимчасового житла, можна самостійно телефонувати у місця тимчасового проживання у різних областях, а також звертатися до організацій та волонтерських ініціатив, які допомагають розселяти переселенців. На сайті Міністерства соціальної політики можна знайти узагальнений список місць тимчасового проживання по всіх областях України, а на гарячих лініях обласних військових адміністрацій – актуальну інформацію щодо вільних місць.

Шелтери для тимчасового перебування надають й багато благодійних фондів та релігійних організацій: «Карітас», «Save Ukraine», «Схід СОС» тощо.

Про можливість кредитування читайте у наступному числі «Схід NOW». **CN**

Елізавета ГОНЧАРОВА

АКТУАЛЬНЕ

Нова квартира Анни

Закінчення. Початок на стор. 6

← Це був окремий квест, – сміється Анна. – Не кожен продавець погоджується на гривневі розрахунки, адже курс долара в нас дуже нестабільний. Ми довго шукали квартиру, яка б відповідала умовам програми: не менше 30 м² на одну людину, але оцінювальна вартість квартири не повинна перевищувати суми, що надійшла на рахунок. Додатково всі наші документи перевірялися нотаріусом та управлінням соцзахисту.

Нарешті Анні вдалося придбати трикімнатну квартиру площею 70 м² у Рівному. Продавець погодився на всі умови програми, що значно спростило процес.

– Коли ми вперше зайшли у нову квартиру, син сказав: «Мамо, це наш справжній дім». Ці слова я запам'ятаю назавжди.

ШЛЯХ ДО ВІДНОВЛЕННЯ ЖИТЛА МЕШКАНКИ ПОКРОВСЬКА

Станом на зараз понад половина житлового фонду Покровської громади пошкоджена або зруйнована, а інфраструктура постраждала більш ніж на 80%. У вересні 2024 року одна з ракетних атак пошкодила квартиру Оксани Романій, редакторки телекомпанії «Орбіта».

Оксана називає свою однокімнатну квартиру у мікрорайоні Лазурний, яку їй подарували батьки ще до 2013 року, «фортецею». Ремонт там жінка робила власноруч, тому кожен куточок сповнений спогадів.

– У перші місяці повномасштабної війни ми з сином евакуювалися з Покровська до Шептицького Львівської області. Спочатку мешкали в садочку, а потім орендували квартиру. Невизначеність, тривожність, прокидання серед ночі – це було складно. 2023 року ми вирішили повернутися додому, проте російські обстріли змусили в серпні 2024-го знову евакуюватися на Львівщину.

Оксана Романій. Особистий архів

Коли у вересні російські ракети вдарили по інфраструктурних об'єктах поблизу, будинок Оксани постраждав від вибухової хвилі: повилітали вікна й двері, меблі в приміщенні були пошкоджені. На щастя, стіни залишилися цілими.

– Сестра надіслала фото, і я побачила, як уламок пройшов через вікно біля комп'ютерного столу мого сина. Якби ми залишилися, це могло б закінчитися трагедією, – розповідає Оксана.

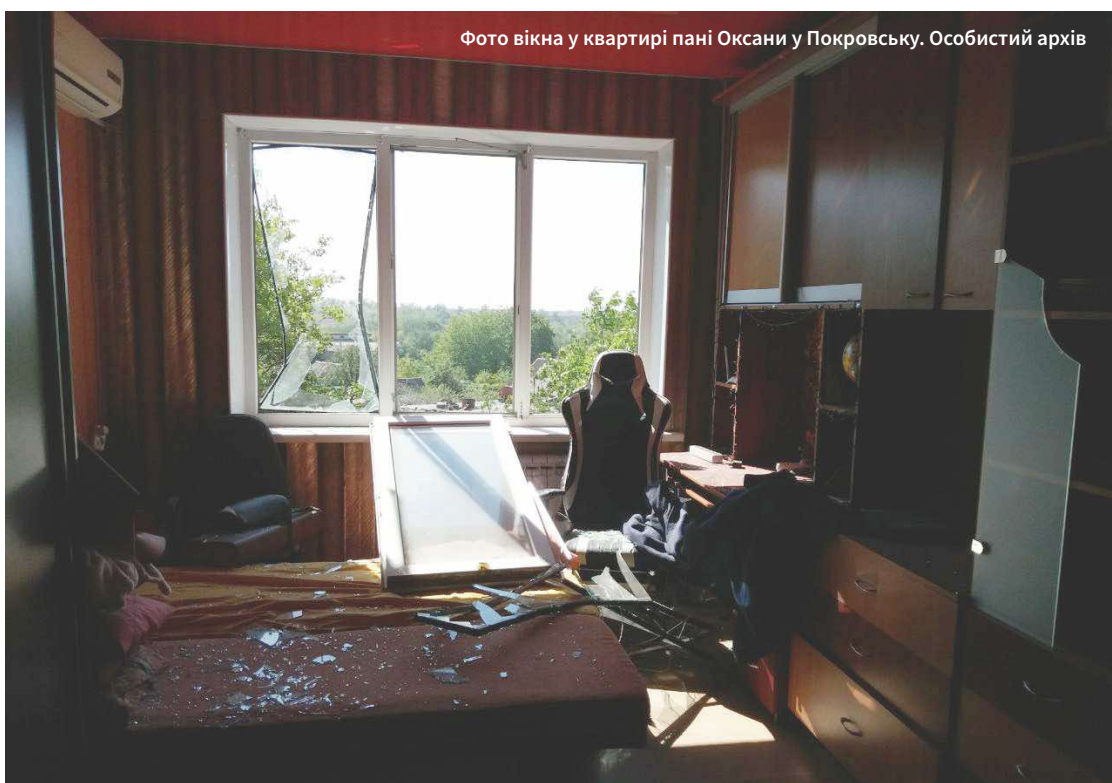

Фото вікна у квартирі пані Оксани у Покровську. Особистий архів

З ЖИТЛОМ

Вона одразу подала заяву на компенсацію через застосунок «Дія». Процес не був легким, адже її житло не було внесене до реєстру майнових прав. Для цього їй довелося шукати нотаріуса та подавати відповідні документи.

– Через тиждень усі дані були внесені до реєстру, і я повторно подала заявку на компенсацію. Комісія з Покровська зателефонувала, уточнила деталі, оцінила збитки, і вже через місяць я от-

римала кошти – майже 106 тисяч гривень, які було нараховано на картку «Відновлення».

Жінка зазначає, що отримані кошти потрібно використати впродовж року, але є обмеження – їх можна витратити лише у магазинах-партнерах програми «Відновлення» або на оплату послуг підрядників. Через небезпеку Оксана не може повернутися до Покровська, тому хвилюється, що гроші можуть «згоріти».

Проте операторка команди підтримки «Дія – державні по-

слуги онлайн» відповіла в офіційному Telegram-каналі, що якщо упродовж року кошти не будуть витрачені, то заявку на «Відновлення» можна буде подати повторно, коли комісія скасує попередню заяву.

– Я вірю, що повернуся додому, зроблю ремонт і знову буду жити у своїй квартирі. Але найголовніше зараз – це мир, заради якого ми всі боремося, – підсумовує пані Оксана. **CN**

Анастасія ХАРИНА

СМАЧНЕ

Після ситних і калорійних святкових страв так хочеться нарешті гаряченького нежирного супу. Тож пропонуємо скуштувати страву бойківської кухні, яка належить до елементів культурної спадщини.

Насправді це молочна юшка під назвою «залізний борщ». Зазвичай її варили в алюмінієвому баняку та ставили в піч, щоб не охолотала. Готували юшки багато, і до вечора вона набувала сіруватого металевого кольору (звідти і назва). Але смак від того не ставав гіршим, а навпаки.

ЩО ПОТРІБНО:

- ◆ картопля – 500 г
- ◆ картопляний крохмаль – 25 г
- ◆ молоко – 1,5 л
- ◆ вершкове масло – 35 г
- ◆ лавровий листок – 2 шт.
- ◆ чорний перець – 3 горошини
- ◆ духмяний перець – 2 горошини

ЗАЛІЗНИЙ БОРЩ

- ◆ кріп – 5 гілочок
- ◆ сушений чебрець – дрібка
- ◆ сіль та мелений перець – до смаку.

ЯК ГОТУВАТИ:

1. Чистимо картоплю. Половину її ріжемо довільними шматочками, заливаємо водою і

варимо з дрібною солі 20-25 хвилин. Зливаймо воду і товчемо готову картоплю товчачиком.

2. Другу половину картоплі натираємо на дрібній тертушці. Ретельно віджимаємо руками, але сік не виливаємо, а змішуємо в окремій мисці з 1,5 л молока.

3. З'єднаємо у мисці відварену картоплю з сирого натертою, додаємо крохмаль. Замішуємо тісто та формуємо з нього невеликі кульки, завбільшки з волоський горіх.

4. У каструлю виливаємо молоко з картопляною рідиною і доводимо до кипіння, солимо до смаку. В киплячу рідину викладаємо кульки з картоплі та одразу перемішуємо дерев'яною ложкою або лопаткою, щоб вони не прилипли до дна.

5. Варимо після цього ще 5 хвилин на невеликому вогні.

6. Додаємо до каструлі лаврові листки, духмяний та чорний перець горошком та чебрець. Проварюємо разом ще хвилину.

7. Ріжемо зелень і додаємо до каструлі разом із 35 г вершкового масла та дрібною чорного меленого перцю. Знімаємо з плити й залишаємо під кришкою ще на кілька хвилин. Подаємо до столу гарячим.

ПІДТРИМУЄМО ЗСУ – ДОПОМАГАЄМО СОБІ!

ІВАН UA383052990000026005015017860
ЄДРПОУ 39696398

Отримувач: Міжнародний благодійний фонд «Повернись живим»
Призначення платежу: Благодійна пожертва військовим